

From: ramazanergin21@hotmail.com

To: kiraczafer@gmail.com

Subject: midyat sempzyumu

Date: Tue, 30 Jul 2013 11:00:14 +0000

Midyat sempzyumu

Özet

Bu sunumda Süryanice dilsel işaretlerle farklı dönemlerde yazılmış Kürtçe (Gerşuni-Lawij) ilahi ve hiristiyan metinleri ile farklı Kürtçe "el yazmalar" dinsel ve dilsel semboller üzerinden ele alınıp incelendi. Konu ile ilgili literatürler tarandı. Bildirinin konusu Süryani alfabeyle yazılmış el yazma iki ilahinin teolojik ve dilbilimsel tahlilidir. Çalışmanın amacı eldeki Süryanice ilk ve en eski kürtçe metinlerden birini ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Kürt Mesihiler, Lavij, Gerşuni, İlahiler (Qewl), Süryani

Abstract

In this paper, it is deal with a manuscript of Kurdish in Syriac scripts (Gerşuni-Lawij). There are fifteen hymns in this text. The subject of paper is limited with two hymns, "Qewlên Mesihî" and "Qahfê Cımcımo". This matter is deal with linguistic and religious aspects. The literature connected with the matter is searched and evaluated.

Keywords: Kurdish Cristians, Lawij-Gerşuni, Hymns (Qewl), Syrian

GİRİŞ

Bildirinin konusu, Süryani dilsel işaretli Kürtçe bir elyazmanın içerik ve dilbilimsel tahlilidir. Konu, bu elyazma eserdeki on beş ayrı ilahiden ikisi ile sınırlandırılmıştır. Bu iki ilahi içerik ve dilbilimsel açıdan tahlil edilmiştir. Birinci ilahinin ismi "Qewlên Mesihî", diğerininki ise "Qahfê Cımcımo"dur. Bildiride iki ilahinin de Latin harfli Kürtçesi ayrıca metne eklenmiştir.

Bu iki ilahiden birincisinin konusu Hazreti İsa'nın doğumuyla ilgili Zerdüş'tün kehanette bulunması ve Acem Ülkesinden seçilen on iki temsilcinin Kudüs'e gönderilmesidir. İkincisi, Qefê Cımcımo'nun konusu ise Hazreti İsa'nın can verdiği kafatası ile konuşması mucizesidir. Bu iki ilahinin Kürtçe metni çalışmamız açısından dilbilimsel yönüyle zengin ve farklı bir çok örneği sunmaktadır. Çalışmanın dilbilimsel amacı bunları örnekleriyle ortaya koymaktır.

Süryani dilsel işaretli Kürtçe yazımı çok bilinen ve örneği çok olan bir konu değildir. Bu yüzden tam olarak nasıl isimlendirileceği hususu hala araştırılmaya değerdir. Bu nedenle önce Gerşuni meselesine değinmek gerekir. Süryani dilsel işaretlerle (Alfabeyle) başka dillerde (Lugat) yazılanlar GERŞUNİ diye bilinir. İlk G(K)arşun denen ve etnik kökeni hakkında netlik olmayan ilk Süryani alfabeyle arapça yazan, arapça dilinin ilk yazıya geçirilmiş hali Mesihî olan hiristiyanlar tarafından ve bu şahıstan adını aldığı söylenmektedir. İslamiyet öncesi Arapçanın ilk yazıya dökülen dili olduğu Süryaniler ve Mesihî Araplar tarafından dile getirilir.

Bu yazı diliyle (Gerşuni) Kürtçe yazılmış günümüze el yazmalardan çoğaltılmış olan "GERŞUNİ" dörtlükler halinde kafiyeli yazılmıştır. Mesihîlerin (Doğu hiristiyanların) ilahileri ve ayin ilahileri sekizer

makamdan oluşur. Daha önce Süryani dilsel işaretlerle Kürtçe yazılmış "Lavij" orjinal metinleri ile çevirisi 3 defa yayınlanmıştı. Ancak sadece Siirt vakayinamesinde adı geçen "Gerşuni" ilk defa yazıya dökülmüş oldu. 15 adet ilahiden oluşan bu el yazmanın derlendiği el yazmanın kaynakları araştırıldı.

Aşağıda orjinal metinlerin bire bir ve çok anlaşılır bir Kürtçeyle bölümler halinde orjinal metinle beraber yazıldı. İlk Metin kilise tarafından 4. makam şeklinde okunan Kürtçe ilahi olduğu söylendi ve makamla okundu. İsa'nın doğumunu ve ilk "Mesihî"ler ve tek tanrılı dinlerde ortak olabilecek Felsefi-Teolojik kavramlar ile "dilsel" değeri tartışılabilir. Elden geldiğince orjinal metne sadık kalındı.

Çalışmanın konusu olan elyazmada yer alan ikinci ilahinin çevirisi ektedir. Bu elyazma 1967'de Sabri Aslan tarafından çoğaltılmış veya yazıya geçirilmiştir. Elimizde bu nüshanın kopyası vardır. Çalışmanın konusuyla ilgili ilahilerin ilk sayfalarının içeren dijital kopyası ekte sunulmuştur.

Mafıryan Basilyus Şemun 1742 yılında Mir Mihemed (Emir Mehmet) için yazdığı söylenen "akrabası ile evlenmek isteyen gencin "LAWİJ" in hikayesinden çok içeriği sadece Süryanice alfabe ile yazılmış kürtçe hiristiyan metinler değildir. Hiristiyan inanç esaslarında akraba evliliğini sıcak bakılmaması ve Müslüman Mir Mehmedin yakın akraba evliliğini sıcak bakması ile aradığı Mafıryan Şemun'un evliliğin mümkün olmadığı söylemesiyle aralarında geçen güç kavgalarının hikayesi ile bütünleştirilen lawijin içeriğinin yakın zamana kadar Kürtçeyi iyi bilen birileri tarafından çevrilmemesi Kürt dilinin içinde bulunduğu "kendi olamama" durumunu göstermesi açısından önemlidir.

Lawij in kelime anlamı ile içeriğini 51 beyitten oluşan ve "lo Qulingo... diye başlayan Lawije Ezidilerin "Lawinc..Lawincé-Lawije pire derler. Irak-Musul- Şengal de bir yaşlı köylü "Ben muridim. İlahi söylemem gunahdır. Ezidilerde İlahi söylemek sadece bu işi yapan Qewlbejlerin işidir. Ama sana Çirok-Hezimok-Payizok-lawij söyleyebilirim." dedi ve Lawije Piré yi söylemeye başladı onu kaydettim. (Sunumumda video gösterimi yapıldı)

Kürtçe gazinc-Gazın, (Söylenme-şikayet)

Lawinc, Lawij –Lawayi (Yalvarma-yakarış-sitem, tanrısal ve insani söze sitem) anlamına da gelebilmektedir. Özetle, Tek oğlunu savaşa gönderen yaşlı nineye ; "oğlunu sana sağ getireceğim. " sözü veren ama onun cesedini getirene ve şeyh Şems e sitem eden Ninenin hikayesidir. Günümüz imkanlarında bile esin, alıntı sadece Mafıryan Şemun için iddia edilmemektedir. Yazıya dökülmeyen Ezidi inanç birikimlerini Şeyhe Senaniyan ile Cegerxwin içinde Ezidiler kendilerinden alındığı iddia etmektedirler.

I- "Qewlên Mesihî" İsimli İlahinin Teolojik ve Dilbilimsel İçeriği

Kürtçe ilahide adı geçen Mıluk-Acem Temsilciler Mikail Rabo'nun 1166 yılından sonra yazdığı "Memleketler Tarihi" adlı eserinde Kürtçe ilahi adlarla daha fazla benzerlik gösterecek de içerik olarak Süryani ruhban ve vakanivisler tarih konusunda bir açıklama yapamamaktadır. İšo'nun doğum macerasında mekanlar ve güzergahlar fazla gerçekçidir. Özellikle Acem seçkinlerin Kudüs dönüşü uğradıkları Anıtlı köyü (Süryanice "HEH", Kürtçe "HEXÉ") ve kilisesi hikayesi en az Kürtçe ilahiler kadar ilginçtir. Hele günümüzde elli yaş ve üstü kimselerin "Süryaniceyi" bir müslüman Kürdün arapçası kadar bilmesi fakat dualarını kendi dilleri olan Kürtçe ile yapmaları sadece eski Kürt emir-derebeylerinin süryaniceyi yasaklaması, dilinizi keseriz veya gizlilikle ifade edilemez kanaatindeyim.

Dil ile dinin birleştiği doğu hiristiyanlığında Anıtlı köyünün ve Irak kuzeyine düşen "Metinan" dağlarındaki Keldani-Nasturi-Suryoyo hiyerarşisinin Kürtçeye daha yakın olan "Keldaniler" ile Hakkari-Urmiye Arasındaki dağlık bölgelerde aşiret gibi yaşayan "Nasturiler" içinde yüzde beş oranında Kürt kökenli Mesihiler olduğu yurt dışında yayınlanan "Beth Nehrin" yayınlarında ifade edilmektedir. Özellikle Ezdi Kürtlerle "İslam dışı inanç esasları" ortak düşmanlığının verdiği yakınlıkla bir arada ve komşu olarak Suryanilerin "Xal

Bube”, Ezidilerin “Pir Bube” dedikleri tapınak harabelerinde eski-yeni Ezidi mezarlarına rastlamak mümkün. Xal Bube ya da Pir Bube harabelerinde gördüğüm “eski ezidi mezarı” mimarisini Laleş ve Şengal bölgesi mezarlarında rastlamadım.

2010 yılı Suriye-Şam- Bab Toma mahallesi-Kürt sokağından başlayan “Kürt Mesihiler-Keldaniler”e ait kumaş üzerindeki çok farklı haç ve ipek dokuma ve ağaç oyma sanatı ile uğraşan 1900’lü yılların başında Suriye’ye, oradan Lübnan’a, Lübnan’dan Fransa-Sarselles’ye yerleşip kiliselerini kuran Kürt ya da Kürtçe konuşan Mesihilerin izinden gittim. 2011 Şubat tatilinde Fransa Sarselles’e gittim. Mayıs’da Midyat köylerini gezdim ve Temmuz’da Irak-Metinan bölgesininin tamamını dolaşmayı kapsayan bir alan çalışması yaptım..

II- “Qahfê Cımcımo” İsimli İlahinin Teolojik ve Dilbilimsel İçeriği

“Kahf é Cımcımo” ilahisinin “kürt varsılı”na dönüştürülen içerik zenginliği ile kullanılan kelimelerin etimolojisi;

Dujeh: Cehennem

Bihuşt: Cennet Nîşanê Dûjehê çîye? Dûjeh? Cehennem işareti nedir

Cımcımo digo, Ya Îsayê nûranî Cımcımo diyordu, Ey nurdan İsa

Nîşanê Dûjehê Kettinekî tîr reşa Cehennem işareti koyu karanlık bir düşüş

Tarıya vîra zimzimekî reşa Buranın karanlığı titreten kara

Mar ê wî dizerin Yılanları anırır

Dûpişkê wî kasî di ker in Akreplari iki eşek kadardır

Selefxwar: faiz yiyen

Gavan: Büyükbaş, sığır çobanı

Şivan : koyun çobanı

Bilûrvan: kaval çalan

Kopalbêdane Kopalbêdan*

xweşilan*

kevçî zîvkiî

Nav dido yek digehanê İki tanesinden biri yetişirdi

Belgihê kûmaşkirî dihatne

Qelûne avzêkirî

divané gelirdi divana

Nav dido yek digehanê ikisinin içinden biri yetişirdi

Min hebû kihêlê bizinê li meydanê Vardı benim soylu keçilerim meydanda

Min hebû hezar ciwanê nazînkirî li seyranê Vardı benim bin nazlı civanım seyranda
Min hebû hezar Stranê bidenge Vardı benim bin şarkım namlı-bilinen
Rikasê biçengê çengi Rekkase
Cımcım sultan dihate ringa ringê Cımcım Sultan gelirdi rap rapla
Cımcimo digo, Ya Îsayê nûranî Cımcimo diyordu, Ey Nurdan İsa
Wekî ez bim axayê dikanê Sanki bendim dukkanın ağası
Heta roj dihate erkanê Gün gelinceye kadar erkana*
Hezar fikr û feqîr ji malêmin Bin ugursuz ve fukara malımdan
Bikar dibûne xwarin û binane İş sahibi olurlardı yemek ve ekmekle
Cımcimo digo, Ya Îsayê nûranî Cımcimo diyordu, Ey nurdan İsa
Wekî ez bim axayê Dikasê* Dikas yer adı Sanki bendim Dıkase* ağası
Heta roj dihate esasê Gün gelinceye kadar Esasa
Hezar fikr û feqîr : Bin ugursuz ve fukara
Bi cil û kirase Elbise ve ve libasla
Cımcimo digo, Ya Îsayê nûranî Cımcimo diyordu, Ey nur(lu)dan İsa
Min hebû hezar kopekê hemû bi pîra *? Vardı benim bin kopekım hepsi pıralı
û hemû biqeyd û zincîra Ve hepsi bağı ve zincirli
Xwarina wan nivîşk û şîra Yemekleri tereyağı ve sit
Fukr: Ugursuz ve fakirlik
Îsayê nûranî digo, Ya Cımcimo tû Dîne Nurdan İsa diyordu. Ey Cımcimo sen
xwe bi ç diparesî dinini nasıl savunuyorsun?
Cımcimo digo, Ya Îsayê nûranî Cımcimo diyordu Ey nurdan İsa
Min hebû gakî zêrînkirî Vardı benim altından öküzüm
Min rojê topekî ketan min radixistî* Ben günde bir top tül bent seriyordum
tobe îstexfir: Gunahlarım için töbe
diparis : Savunma
gakî çêkirî Zif û Zêra * Zif-zîv bir yapma öküzüm gümüş ve altından
peywendi: Yardım
heft bost û çar tilî : Yedi karış ve dört parmak
Debûz : Topuz
Qêrînek: Çıglık –(tanrısal sitem)

Dîvanê Cımcım siltan ji wê rabûye	Cımcım Sultanın d
Lo melek cibraîl bi êzman rewiya	Hey melek Cebrail göklere kaçtı
Sîkal daye* Sîkal* verdin	
Cımcimo digo, Ya Îsayê nûranî	Cımcimo diyordu, Ey Nurdan İsa
Detep* Detep e gitmiş	
Çawa taze ji me ra anîye	Nasıl taze bize getirmiş
Çar darê li ser mila:	Omuz üzerindeki dört ağaç- Çarmıh
Çar riya ra te ez heft tebak dakirin	Dört yoldan beni yedi tabaka batırdın
Li bin erdê xwa ra	Kendi topraklarının altına
Cîhê Tûpişk û Mar a	Akrep ve yılanların yerine
Cımcimo digo, Ya Îsayê nûranî	Cımcimo diyordu, Ey nurdan İsa
Zînî Zêrînkirî* Zîn?	Zinim altınsuyuna batırılmış
gûhkê distara :	El değirmeninin köşesi
Pişt mira gelo mane ji kêra	Acep kime kalmış benden sonra

SONUÇ

Bu çalışmada ele alınan Kürtçe ilahi metinlerin eski bir tarihe ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bugüne kadar sadece manastırlarda öğretilen ve elle yazılıp çoğaltılan, öğretilen ama hiç çevrilip yayınlanmayan ilahiler çevrilmiştir. Özetle; kendi içinde büyük-küçük ötekileri olan Mezopotamya halklarının tümünde, kendi dışında kalanların inkarı üzerine kendini var etme anlayışının günümüzde “alışkanlığa” dönüştüğü Hıristiyan-Müslüman inanç esaslarına uymayan ve mezhep farklılıkları ile artık izah edilemeyen genetik ve sosyal bir hukuk son yüzyılda “öteki-yabancı güçlerin” müdahalesiyle yalan, içinden çıkılmaz bir gerçeğe dönüşmüştür.

Kürtçe ilahilerden sadece iki tanesinin sırtını 2000 yıl öncesine dayayan içeriğini destekleyen öteki ilahileri de daha geniş bir imkanda birlikte kaygılardan uzak- olduğu gibi anlaşılır bir kaç dilde motif-İndeks çalışması ile kitaba dönüştürme çalışmam hala devam etmektedir.

EKLER

EK1. Sabri Aslan Tarafından Yazıya Geçirilen Elyazma Eserin “Qewlên Mesihî” İsimli İlahinin İlk Sayfası

EK2. Qewlên Mesihî” İsimli İlahinin Latin Alfabe ile Kürtçesi:

Îsus welidî ji betnê Meryem

Tarî hilabû ji ber rewiya

L'rûyê Ezman Sitêrk xuya bû
Ji nislê Dawid xelasa me bû

Yesû welidî li Erdê Kudsê
Biçûk û mezin tev ketne pirsê
Xwedê me yek e navê Wî sisê
Selam da Erdê li ava Bahrê

Îsûs welidî li nav Miğara
Biçûk û mezin tev çûne balê
Yesû welidî li nava Çolê
Milyaket jor lıvır nazil bû

Şivanê Çolê li vir hazir bû ne
Ji eşq û tirsê tev Kerr û lal bûn
(Dubarekirin----- Nakarat)
Xwezî bi wan çavan Îsûs bibînin
Îmanik tamam îman pê bînin

Ji Rohilat nûra wî Dinê xuya bû
Nuré Stêrkê wî li Ecem bela bû
Qasidê Stêrkê wî çû nav Ecema
Mizgîni da ser Rebbê Alemê

Stêrik li ézmanê gellek xuya bû
Resmê "Qîzik" bû Yesû li milê bû
Go hazir bibin û karê xwe bikin
Secde bikin ji Rebbê Alemê

We "Milûk" rabûn ji Erdê Ecema
Hediye birin ji Rebbê Alema

Navê "Milûka" Ecema ev in-bu

"Zûhûr Nodûr" pêşiya wan bû

Padîşa dido "Melik Îştûf" bû

Ewê sisiya "Melîk Erşak" bû

Padîşahê çara "Gûhar Nûrdîn" bû

Melîkê pêncê "Melîk Arah" bû

Padîşahê şeşa "Melîk Ertaş" bû

"Melîk Îştûf Nadûn Xorî Şerşûn" bû

Padîşahê hefta "Mehdûk û Hûyan" bû

.....

.....

.....

Wê Melîkê deha "Hişîrîş Sahbûn" bû

Padîşê yazda "Sirdan Bûldan" bû

Wê Melîkê duwazda "Mehdûqabîl" bû

Tarîxê Ecem welev nivîsti bû

"Zerduşt Filûzûf" ji wa re beyankir bû

Melîk ji Ezman wê nazil bibe

Ji betnê keçik wê biwelid e

Alemeta Wî wê xuya bibe

Nav Erd û Ezman wê bisekin e

Navê Stêrkê keçik rûniştî

Li milê "Keçikê Sebî" wê hebe

wexta alemeta "Wî" bibînin

Karê xwe bikin wê cem "Wî" her in

Hediya bibin jêr secde bikin
Stêrik wê rêzan ji we ra bibe
Tarixa "Zerdûş flûzûf" eva
Cem Melûkê Ecem Welev nivîstî bû

Wextê ew elemeta wî dibûn
Stêrk nav Erd û Ezman sekinî
Reisê Ecem "Melîk Şabûr" bû
Cem wî runiştin mişêwir danîn
"Melîk Şabûr" gote ji wezîrê xwe
Tarîxa "Zerdûş" îro temam bû
Dûwazde padîşah ji Ecem neqand
Di rêza Stêrkê wan şiyandiyê

We gelek esker bi wa re şiyandî bû
We gelek hediye qîmetî da wan
Her Melîk ji wa sê hezar zilam
"Sîlah û esker" bi wa ra hebû

Pênc hezar zilam ta bi ling bi wa ra bûn- tablık
We hemû bi eşk û kêf rabibûn
Di rêzê Stêrkê dimeşiyabûn
We l'pey Stêrkê rabûn û çûbûn

We Milûk rabûn ji welatê xwe
Stêrk dimeşiya rêza Wî diçûn
Dûwazde Padîşah ji nav Ecem rabû
Li bajarê Hexê (Anıtlı) sekinîn û peya bûn

Li wir rûniştîbûn mişêwir danîne

Sê Milûk secdê ji nav wan rabûn
wê duwazde Milûk ji Ecem rabûn
Heta gîhabûn nehrê Fîratê

Li wêder pîrsîbûn çî heye çî tune-nine
Gote wan vezerin wêder xela ye
Li wêder sekinîn ew bi hev şêwirîn
Go em qîm nakin ji ber xwarinê

Ew duwazde Milûk bi hev şêwirîn
Sisê ji wan çûn hediye birin
Sê Milûk rabûn bi hezar Zîlamî
Heta gîhabûn welatê Qudsê

Melik "Hîrodes" wexta wan diye
Ji xof û tîrsa rih jê çûye
"Melûn Îrodes" ji wan pîrsiye
Digo hal û mexsedê we çîye
Milûk rûniştin bi hev şêwirîn
go em çî civab ji Melik bidin
Gotne "Hîrodes em rûniştîbûn
Li welatê xwe bûn tixûbê (sînir) Ecemê

Li nava Stêrkê Qîzîk xuyabû
Li milê Keçîk me dibû
Stêrkê ezmana gelîk xuyabûn
Resmê Qîzîk bû "Îsos" li milê bû

Milûk pîrsiyan ji "Melûn Hîrodes"
Li kû der welidî Rebbê Alemê
Digotin wan nivîstîye

Li Erdê "Beyt Lehmê" wê biwelide

"Hîrode" digotê wan Milûka

Herin û rabin ser wî bipirsin

Wexte bibînin jêr secde bikin

Ew hedîya xwe bidin ji Rebbê Alemê

Ji me re bişînin xeberekî bi lez

De ezî bibînim jêr secde bikim

Her sê Milûka bi lez rabûbûn

Stêrik didîtin ji wara rêzan bû

Stêrik rijîya ji wî Emanî

Li devê Mixarê şewq û îlanê

Stêrik û Amûd ji nav qetandin

heta gîhabûn devê Mixarê

Li devê Mixarê sekinîn peyabûn

Çûne Mixara Rebbê xwe dîtin

Çûne mixara rebbê xwe dîtin

Li ber wî Sitiya sekinîn û rabûn (Siti -hanimefendi)

Temana karbûn hedîye danîn

Rebbê xwe dîtin îman pê anîn

Ev hedîyê wan çi qîmetîbûn

Li Dinê hemû wekî wan nebû

Her sê hedîyê wî bi çi terzîbûn (Terzibun -Tarz)

Yek Mirra yek Lîban yek Wercîhan bû

(* Mirra- ölüler için, * Tanrılara sunulan, * Wercihan-Miluklar için altun)

Çin Antîkabûn we qîmetîbûn

Tiştekî wulo li cîhe me nebû

Tiştékî wulo li cîhe me nebû
ew bû layiqê wi Rebbê me bûn
Milûk razehan li nava mixarê
Milyaket ji ezman hatine xwarê

Milyaket gotin ji Milûkare
Rabin û herin li erde xera
Ew Herodîsa zilamek melûn e

Milyaket gote wan Milûka ra
Mehêlin Hîrodes bi we bihesiya
Ew Milûk rabûn xatir ji wa xwestin
Çûn welatê xwe Erdê Ecema

Îrodes sekinê bi ser wî de nehatin
Gelîk pirsirî li Îsa kiriye
Melek nazil bû ji Yûsif ra gotiye
Îrodes melûn li we digeriya

Digote Yûsif mesekine here
Digote Yûsif rabe û here
Yusif fêhm kiribû sebî hilanî
we ji ber Hîrodes Îsa hilanî

Yûsif rabûbû sebî hilanî
Bajarê Misrê bir li wir danî
Heta weqatê wî zemani
Hîrodes bimre ji wî mekanî
Melik Hîrodes gelek zalime
Şûr berdabû Beytlehma li wa mahzûma

Çil zilam şiyand Êrodes melûn
Ji kuştina zaro wa tixûbê Beytlehm

Wan tawsiye kir zaro bukujin
Kurê dusala û ji wan biçûktir
Ew çil zilama her yek bi xwe ra bir
Çil zilam her yek çil zaro kuştin

Zaroyê kuştin hesabê wan Ewa
Şeştû çar hezar zaro kuştina
Şîr u xwîn tevlihev bûna
Îsa xelaskirin ji wê Tixûba

Ew hemû kuştin ji bona Îsa
Wî go hat kuştin nav wan sebiya
Hiznik rabûbû weka sitûna
Rahel digrîbû li ser masûma *Rahel- pireka Yakup. peşîye Îsa bi 1800 sal beri jiyaye
Ew Îsa û Meryem mane li bajarê Misrê
Hetta Êrodes mir ji vî mekanî
Ew melek gotiye ji Yusif ra rabe
Û sebî bive erdê Beytlehmê

Êrodes melûn mir ji vî mekanî
Rabe û here li erdê Qudsê
Yûsif rabû û Îsa anî
Li bajarê Nasira li wê der sekinî

Yesû Dinyayê zahf hakimî kir
Çavê kor vekir miriya rakir
Û suphan bidin ji reb Îsus ra

Em xelaskirin ji destê Şeytan

(DAWÎ)

EK3. Acem Melik Şapur Tarafından Seçilip Gönderilen Temsilcilerin Adları

EK4. Acem Melik Şapur Tarafından Seçilip Gönderilen Temsilcilerin Adlarının Süryanicesi

1 2

EK5. Acem Melik Şapur Tarafından Seçilip Gönderilen Temsilcilerin Adlarının Batı-Doğu Süryanicesinde Söyleniş Biçimleri

[1] Bar Salibi, Matta Tasviri, s. 147.

2 Michael Rabo, Memleketler Tarihi, s. 109.

EK6. “Qahf é Cımcımo” İsimli İlahinin İlk Sayfası

EK7. “Qahfê Cımcımo” İsimli İlahinin Latin Alfabe ile Kürtçesi ve Türkçesi:

KÜRTÇE:1

Ya İsayê nûranî û nebî Şimûne

Li ber bahrê diçûne

Liqaye kahfê Cımcim dibûne

Ji zamanê berê wa avêtî li sahrava

(MESİH İLAHİLERİ)

TÜRKÇE:1

Ey nurdan İsa ve havarisi Simon

Deniz önünde yürüyorlardı

Cımcımo nun kafatasına rastlamışlardı

Eski zamanlardan atılmıştı sahralara)

KÛRTÇE:2

Ya Îsayê nûranî û nebî Şimûne

Bi ser nimêja ra diweste

û dua ji xwedê dixweste

Rih li kahfê Cimcim daxiste

TÛRKÇE:2

(Ey Nurdan İsa ve havarisi Simon

Namaz üstünde yorulan

Ve tanrıdan dua isteyen

Cımcimo nun kafatasına ruh indirdi.)

KÛRTÇE:3

Ya Îsayê nûranî û nebî Şimûnê

Li ber kewiye bahrê mezin dişûne

Liqayê kahfê Cimcim dibûne

Îsaye nûranî digo, Ya Cımcimo tû jinî ew tû mêrî

TÛRKÇE:3

(Ey nurdan İsa ve havari Simon

Büyük denizin Kewisin*de gidiyorlardı.

Cımcimo nun kafatasına raslamışlardı

Nurdan İsa diyordu, Ey Cımcimo sen dişisin ya da erkek)

KÛRTÇE:4

Cımcimo digo, Ya Îsayê nûranî

Ez ne jin im belê ez mêr im

Ez ne ji xelkê dewrêş im

Belê ji xelkê dibag û têrim

TÛRKÇE:4

(Cımcımo diyordu, Ey nurdan İsa
Dişi degilim evet erkeğim
Bewn derviş ahalinden değılim
Evet dıbag* halkından ve tokum)

KÜRTÇE:5

Cımcımo digo, Ya Îsayê nûranî dema û sed carî dema
De rûnin ji we ra bêjim qiset û kelama
Îsayê nûranî bi xwe ji Meryemê
Cımcımo digo, Îsayê nûranî bi xwe xwedê ye
Bav tûnîne Meryem dêye

TÜRKÇE:5

(Cımcımo diyordu, Ey nurdan İsa Vakittir ve yüz defa vakittir
Hadî oturun sizlere söyleyeyim rivayet* ve söz
Nurdan İsa kendisi zaten Meryem dendir
Cımcımo diyordu, Nurdan İsa kendisi tanrıdır
Babası yoktur Meryem annedir)

KÜRTÇE

Cımcımo digo, Ya Îsayê nûranî
Min hebû hezar Gavanî
Min Hebû hezar Şivanî
Min hebû hezar Bilûrvanî
Min hebû hezar Kopalbêdane
Min hebû hezar kopko dihatine dîwanê
Min hebû hezar xweşilan dikşandin dîwanê
çekerlerdi
Min hebû hezar kevçî zîvkiî dihatne dîwanê
Nav dido yek digehanê
Min hebû hezar belgihê kûmaşkirî dihatne

TÜRKÇE

Cımcımo diyordu, Ey nurdan İsa
Vardı benim bin sığır çobanım
Vardı benim bin koyun çobanım
Vardı benim bin kaval çalanım
Vardı benim bin Kopalbédan*nım
Vardı benim bin topalım divana gelirlerdi
Vardı benim bin xweşilan*ım kendilerini divana
Vardı benim bin kaşığı gümüşlenmiş gelirdi divana
İki tanesinden biri yetişirdi
Vardı benim bin kumaşlanmı yastığım gelirdi divana

Nav dido yek digehanê i kisinin içinden biri yetişirdi
Min hebû hezar Qelûne avzêkirî dihatne Vardı benim bin altun suyuna batırılmış ağızlık
divanê gelirdi divana
Nav dido yek digehanê ikisinin içinden biri yetişirdi
Min hebû kihêlê bizinê li meydanê Vardı benim soylu keçilerim meydanda
Min hebû hezar ciwanê nazînkirî li seyranê Vardı benim bin nazlı civanım seyranda
Min hebû hezar Stranê bidenge Vardı benim bin şarkım namlı-bilinen
Min hebû Rikasê biçengê Xan û dîvanê Vardı benim han ve divanımda çengi Rekkaseler
Cimcim sûltan dihate ringa ringê Cimcim Sultan gelirdi rap rapla

Cimcimo digo, Ya Îsayê nûranî Cimcimo diyordu, Ey Nurdan İsa
Wekî ez bim axayê dikanê Sanki bendim dukkanın ağası
Heta roj dihate erkanê Gün gelinceye kadar erkana*
Hezar fikr û feqîr ji malêmin Bin ugursuz ve fukara malımdan
Bikar dibûne xwarin û binane İş sahibi olurlardı yemek ve ekmekle
Cimcimo digo, Ya Îsayê nûranî Cimcimo diyordu, Ey nurdan İsa
Wekî ez bim axayê Dikasê* Dikas yer adi Sanki bendim Dikase* ağası
Heta roj dihate esasê Gün gelinceye kadar Esasa
Hezar fikr û feqîr ji malêmin kar dibûne Bin ugursuz ve fukara malımdan iş sahibi olurlardı
Bi cil û kirase Elbise ve ve libasla
Cimcimo digo, Ya Îsayê nûranî Cimcimo diyordu, Ey nur(lu)dan İsa
Min hebû hezar kopekê hemû bi pîra *? Vardı benim bin kopekim hepsi piralı
û hemû biqeyd û zincîra Ve hepsi bağlı ve zincirli
Xwarina wan nivîşk û şîra Yemekleri tereyağı ve sit
Min jê nedida bidestê fikr û feqîra onlardan vermiyordum ugursuz ve faskirlerin eline

Belê hemû min didan destê kûrê di hakim fakat tümü beni veriyorlardı hakim ve
we di wezîra Vezirlerin oğullarına

Îsayê nûranî digo, Ya Cimcimo tû Dîne Nurdan İsa diyordu. Ey Cimcimo sen
xwe bi ç diparesî dinini nasıl savunuyorsun?

Cımcimo digo, Ya Îsayê nûranî Cımcimo diyordu Ey nurdan isa
Min hebû gakî zêrînkirî Vardı benim altından öküzüm
Min rojê tobekî ketan minra dikistî* dixistî Ben günde bir top tülbent seriyordum
Min jê ra datînî we lı ber dinivîstî, Ben kendisine bırakıyordum ve önüne
tobe îstexfîr yazıyordum Töbe günahlarım için töbe
Min rojê sê cara min dîne xwe je dibaristî Ben günde üç defa dinimi ondan savunuyordum

Cımcimo digo, Ya Îsayê nûranî Cımcimo diyordu, Ey Nurdan İsa
Min hebû gakî çêkirî Zîf û Zêra * Zîf-zîv Vardı benim bir yapma öküzüm gümüş ve altından
Min rojê sê cara min datinî Ben günde üç defa ben bırakıyordum
Ji wa xwa pa toba û İstixfar ondan onunla tövbe ve estagfirullah
Min digo qey xwedê ewa Ben diyordum belki Tanrı-Allah, Rabb odur
Min nizanbû xwedayê mezin li êzmane Ben bilmiyordun büyük allah göktüzündedir.

Cımcimo digo, Ya Îsayê nûranî Cımcimo diyordu, Ey Nurani İsa
weqqatê Melik Cibraîl bi ser min şandîye Vakta ki Melek Cebraili üstüme yolladığında
Li dîvana min nazil bûye Divanımda amade olduğunda
Anîye min peywendîye Getirmişti bana yardım
heft bost û çar tilî bi der anîye Yedi karış ve dört parmak çıkarmıştı
Debûzekî li min dayîye bir topuz bana çakmıştı
Qêrînekî bi min ketîye Bir çığlık benden çıkmıştı
Dîvanê Cımcim siltan ji wê rabûye Cımcim Sultanın divanı ordan kalkmıştı
Digo lo Cımcimo hal û hîcranê te çîye Diyordu hey Cımcimo hal ve hüznün nedir
Lo melek cibraîl bi êzman rewiya Hey melek Cebrail göklere kaçtı
Go Îsayê nûranî bi xwe jê pirsîye Dedi Nurdan İsan bizzat ondan sormuştu
Çima tê rihê wî kafirî zilamî te nanîye Neden bu kafir adamın ruhunu getirmedin
Go bi nûrê go, tû jê ya tê Sîkal daye* Sîkal Dedi nurla dedi sen ondansın sen Sîkal* verdin
Kes mefer bi rihê vî kafirî zalimî tûnîne Kimse mefer bu zalim kafirin ruhu ile yoktur

Cımcimo digo, Ya Îsayê nûranî Cımcimo diyordu, Ey Nurdan İsa
Tê rica heqiyemin anîye* Rica-Roca-roja? Sen hakkımın ricasını getirmişsin
Diya min bi lez bê hekir çûye Detep* Annem acale ve ?evetsiz Detep e gitmiş

Çawa taze ji me ra anîye

Te ez birima li çar darê li ser mila

Çar riya ra te ez heft tebak dakirin

Li bin erdê xwa ra

Cîhê Tûpişk û Mar a

Nasıl taze bize getirmiş

Beni götürseydin omuz üzerindeki dört ağaçla

Dört yoldan beni yedi tabaka batırdın

Kendi topraklarının altına

Akrep ve yılanların yerine

Cimcimo digo, Ya Îsayê nûranî

Min hebû hezar Zînê Zêrînkî* Zîn?

Min datînî li ser gûhkê distara

Pişt mira gelo mane ji kêra

Cimcimo diyordu, Ey nurdan İsa

Vardı benim bin Zinim altınlaşmış

Bırakırdım ben el değirmenlerinin kulagının ucuna

Acep kime kalmış benden sonra

Îsayê nûranî digo, ya Cimcimo

Tû dînê xwe dihebînî

Nîşanê Dûjehê çîye? Dûjeh?

Cimcimo digo, Ya Îsayê nûranî

Nîşanê Dûjehê Kettînekî tîr reşa

Tarîya vîra zimzimekî reşa

Mar ê wî dizerin

Dûpişkê wî kasî di ker in

Dixun goştê heramxwara û selexwara Yiyorlar etlerini haram ve faiz yiyenlerin

Ê gû ji qate Dê û Bav ê xwe bi der in Onlar ki anne ve babalarının katından dışındadır

Ewê heft sala te jê anîme Darê

Hê dewê min jê tahl e û tîr e

Rahmet li Dê û Bav ê ê kû Qewl gotin İlahi söyleyenlerin anne ve babalarına rahmet olsun

û Dê û Bav ê gûhdar û hazira

DAWÎ

Nurdan İsa diyordu Ey Cimcimo

Sen dinini savcunuyor musun

Cehennem işareti nedir

Cimcimo diyordu, Ey nurdan İsa

Cehennem işareti koyu karanlık bir düşüş

Buranın karanlığı titreten kara

Yılanları anırır

Akreplari iki eşek kadardır

Budur Yedi yıl oldu sen beni getirmişsin dışarı*

Hala ağzım ondan ağzım acı ve katıdır

Ve dinleyen ve hazır olanların anne ve babalarına

SON